DOI : https://doi.org/10.5281/zenodo.17550692 ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ବହୁପାକ୍ଷିକ ରୂପଚିତ୍ରର ସଫଳ ମୁଦ୍ରାଙ୍କ ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଜହ୍ନରାତି'

ଦମୟନ୍ତୀ ଜେନା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ନାରୀ ମନରେ ଥିବା ସାମାନ୍ୟରୁ ଅସାମାନ୍ୟ ଧାରଣା, ଚିନ୍ତାଚେତନା, ଆନ୍ତରିକ ଭାବାବେଗ, ମାନସିକ ସ୍ଥିତି ଆଦିକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ଗଳ୍ପକୁ ଏକ ପ୍ରଲୋଭିତ ମର୍ମସ୍ପର୍ଶୀ ରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଗାଳ୍ପିକା ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର ବେଶ୍ ସିଦ୍ଧହସ୍ତା। ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିନିୟତ ଘଟି ଯାଉଥିବା ସାମାଜିକ ଘଟଣାବଳୀକୁ ଅତି ନିକଟରୁ ତନ୍ନ ତନ୍ନ କରି ପରଖି, ସେସବୁକୁ କାଗଜ ପୃଷ୍ଠାରେ ଆଙ୍କି ଜୀବନ୍ତ ରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏବଂ ସାମାଜିକ କୁସଂସ୍କାର, ସ୍ୱାର୍ଥୀ ମନୋଭାବ, ଭ୍ରମଧାରଣା, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ଦୁଃଶ୍ଚିନ୍ତା ଆଦି ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଭିତରେ ପାଠକ ନିଜକୁ ଖୋଜିପାଇବା ଓ ନିଜର ଦୁଃସ୍ଥିତିରେ ସକାରାତ୍ମକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାର ଉପାଦାନମାନଙ୍କୁ ଉପସ୍ଥାପନା କରିବା ହିଁ ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ରଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଳ୍ପର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଗାଳ୍ପିକାଙ୍କ ଏହି ମାନବବାଦୀ, ଜୀବନଧର୍ମୀ ଅନୁଚିନ୍ତାର ଭାବାବେଗ ବହନ କରିଥିବା 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନଟି ହେଉଛି ଆଲୋଚନାର ବିଷୟ ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର, ଜହ୍ନରାତି ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ, ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ, ମାନବବାଦ, ଜୀବନଧର୍ମୀ ଅନୁଚିନ୍ତା।

ଉପକ୍ରମ :

ଉତ୍ତର ସତୁରିକାଳରେ ଜଣେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱଧର୍ମୀ, ଶିଶୁ କିଶୋର ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱଧର୍ମୀ, ଜୀବନଧର୍ମୀ ତଥା ମାନବବାଦର ଜୟଗାନରେ ସଦାସର୍ବଦା ନିମଜ୍ଜିତା ଲେଖିକା ଭାବରେ ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର ଜନସମାଜରେ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ । ମନସ୍ତାତ୍ତ୍ୱିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଓ ସାମ୍ପ୍ରତିକ ସମୟର ବିବିଧ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନ୍ତର୍ଦୃଷ୍ଟି ତାଙ୍କର 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପସଂକଳନର ପ୍ରାଣ ସ୍ପନ୍ଦନ। ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ଅଥଚ ମାପଚୁପ ଶବ୍ଦର ବ୍ୟବହାର, ସରଳ ଭାଷାର ପ୍ରୟୋଗ, ପ୍ରକାଶ ଭଙ୍ଗୀରେ ସାବଲୀଳତା ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପମାନସକୁ କରିଛି ଆକର୍ଷଣୀୟ । ମଣିଷ ମନରେ ଥିବା ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ-ସଂଘାତ ଏବଂ ତା' ଜୀବନରେ ଥିବା ସଫଳତା-ବିଫଳତା, ପ୍ରାପ୍ତି-ଅପ୍ରାପ୍ତି, ନିଃସଙ୍ଗତା, ଏକାକୀତ୍ୱ, ସନ୍ତାନବତ୍ସଳ ମନୋଭାବ, ଅତୀତର ସ୍ମୃତିଚାରଣ, ମୃତ୍ୟୁଚେତନା, ତିକ୍ତ ଘଟଣାବଳୀର ପରିବେଷଣରେ ନାଟକୀୟତା, ବୈବାହିକ ସମସ୍ୟା, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ, ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ ଜନିତ ନୈରାଶ୍ୟବୋଧ, ସନ୍ଦେହ ମନୋଭାବ, ମାତୃତ୍ୱର ଅଭିଳାଷା, ଆର୍ଥିକ ସମସ୍ୟା, ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନକୁ ନେଇ ତୁଳନାତ୍ମକ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀ, ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସମୂଳକ ସମସ୍ୟା,

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.17550692
Article No - BPP00337

ଯୋଗାଯୋଗ : ଦମୟନ୍ତୀ ଜେନା
ଗବେଷିକା, ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ
ଫକୀରମୋହନ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଲେଶ୍ୱର
Email: damayantijena1996@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0009-7854-4298

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୫.୦୬.୨୦୨୫	୧୫.୦୭.୨୦୨୫	୨୨.୦୮.୨୦୨୫	୧.୦୯.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ଜେନା, ଦମୟନ୍ତୀ ; ୨୦୨୫। ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ବହୁପାକ୍ଷିକ ରୂପଚିତ୍ରର ସଫଳ ମୁଦ୍ରାଙ୍କ ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଜହ୍ନରାତି'। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଚ; ପୃଷ୍ଠା : ୪୫-୫୨।

ଜାତିପ୍ରଥାମୂଳକ ସମସ୍ୟା, ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶ ପ୍ରତି ଅନାବିଳ ମୋହ, ଭାରାପ୍ରାପ୍ତ ପରିସ୍ଥିତିର କଠୋର ପରିଣତି ଆଦି ପ୍ରାତ୍ୟହିକ ଜୀବନଧାରାରେ ଗତି କରୁଥିବା ବିବିଧ ଘଟଣାକୁ ନିଜସ୍ୱ ଅନୁଭୂତିରେ ସଜାଇ ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପସଂକଳନରେ ସ୍ଥାନିତ କରିଛନ୍ତି । ସମୁଦାୟ ଦଶଗୋଟି ଗଳ୍ପକୁ ଆୟୁଧ କରି ଗଢ଼ି ଉଠିଥିବା ଏହି ଗଳ୍ପସଂକଳନଟି ୧୯୯୦ମସିହାରେ ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ଦ୍ୱାରା ପୁରସ୍କାର ପ୍ରାପ୍ତ । ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ ପୁରସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ ଏହି ସଂକଳନଟିରେ ନାରୀକୁ ଅନନ୍ୟ ଭାବରେ ପରିକଳ୍ପନା ଓ ପରିକଳନା କରାଯାଇଛି ।

ବିଷୟର ଆଲୋଚନା :

ନାରୀ କନ୍ୟା ପ୍ରତିମା, ନାରୀ ପତ୍ନୀ ପ୍ରତିମା, ନାରୀ ମାତୃ ପ୍ରତିମା ଏବଂ ନାରୀ ଏସବୁର ସମାହାରରେ ଜଣେ ଦେବୀପ୍ରତିମା । ନାରୀ ତା'ର ଦୟା, କ୍ଷମା, ସହନଶୀଳତା, ସର୍ବଂସହା ଗୁଣ ପାଇଁ ଅତୁଳନୀୟ । ତେଣୁ ନାରୀ ଭିତରେ ଏ ସମସ୍ତ ସତ୍ତା ଅତି ମାର୍ମିକ ଭାବରେ ଚିତ୍ରିତ କରାଯାଇଛି ତାଙ୍କ ଗଳ୍ପମାନଙ୍କରେ । ନାରୀର ଏସବୁ ସତ୍ତା ମଧ୍ୟରୁ ମାତୃପ୍ରତିମା ନାରୀ ଜୀବନର ସାର୍ଥକତାକୁ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରାଇଛି 'ବନ୍‌ସାଇ' ଗଳ୍ପରେ । ଏଥିରେ ଗାଳ୍ପିକା ମାତୃମନର ଭାବନା, ତା' ମନରେ ଅସୁମାରୀ ଆଶା, ସନ୍ତାନକୁ ଜନ୍ମଦେବା ଓ ତା' ପରର ଆନନ୍ଦର ମୁହୂର୍ତ୍ତ, ତାକୁ ଲାଳନପାଳନ କରିବା ଏବଂ ସମାଜରେ ଜଣେ ଭଲମଣିଷ ରୂପେ ଗଢ଼ି ତୋଳିବାର ଅଭିଳାଷା କିଭଳି ସର୍ବଦା ଜଣେ ମାତୃହୃଦୟରେ ଆତଯାତ ହୋଇଥାଏ, ତାହା ବର୍ଣ୍ଣିତ । ମା'ଟିଏ ତା' ଛୁଆ ପାଇଁ ଅନେକ ପ୍ରକାରର ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖେ ଏବଂ ତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ନିମିତ୍ତ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ କରେ । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସେ ଜାଣିବାକୁ ପାଏ ଯେ, ତା' ଅଗୋଚରରେ ସନ୍ତାନଟି ବିପଥଗାମୀ ହେଉଛି, ସେହି ପଥଭ୍ରଷ୍ଟ ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ତା'ର ବିଳପିତ ମାତୃହୃଦୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ ହୋଇଉଠେ । ମାନସିକ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଜର୍ଜରିତ ମା'ଟି ନିଜ ମନର ବେଦନାକୁ କାହା ପାଖରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିପାରେ ନାହିଁ କି ନିଜ ମନକୁ ବୁଝେଇ ପାରେ ନାହିଁ । କି ଅନ୍ତରରୁ ସେ କଥାକୁ ପାଶୋରି ପାରେ ନାହିଁ । ଖାଲି ଯା' ବାହାରର ପରିବେଶରେ ନିଜ ଅନ୍ତରର ଓ ମନର ବ୍ୟଥାକୁ ଲୁଚାଇ ମିଛ ଅଭିନୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୁଏ । ଅନ୍ତର ଭିତରେ ଏକପ୍ରକାରର କୋଳାହଳପୂର୍ଣ୍ଣ ବାତାବରଣ ତାକୁ ଅଥୟ କରିଦିଏ । ଅତୀତ ଓ ବର୍ତ୍ତମାନର ଅବକ୍ଷୟିଷ୍ଣୁ ଯୁବସମ୍ପ୍ରଦାୟ ତଥା ସମାଜରେ ଯୁବକ-ଯୁବତୀଙ୍କ ଅଧୋଃପତନମୁଖୀ ସଂସ୍କାର ଓ ଆଚରଣକୁ ସେ ମନେମନେ କଳନା କରେ । ତା' ମନ ଭିତରେ ତଉଲି ଉଠେ । ଆଉ ଶେଷରେ ହାର ମାନିଯାଏ ଆଜିର ଏ ଯୁବସମାଜ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ବେପରୁଆ ଉଗ୍ର ଆଧୁନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ନିକଟରେ । 'ବନ୍‌ସାଇ' ଗଳ୍ପରେ ମାତୃପ୍ରତିମା ସୁଷମାଙ୍କ ନିଜ କନ୍ୟା ସନ୍ତାନ ରୀତୁ ଏହି ଅଧୋଃପତନମୁଖୀ ଯୁବସମାଜର ଚାକଚକ୍ୟ ଭିତରେ ହଜି ଯାଇଛି ଓ ନିଜ ସଂସ୍କାରକୁ ଭୁଲି ହୋଇଯାଇଛି ପଥଭ୍ରଷ୍ଟା । ଯାହା ମାଆ ସୁଷମାଙ୍କୁ ବ୍ୟଥିତ କରିଛି ।

ଅର୍ଥାତ୍ ରୀତୁର ଗୋପନୀୟ ଚିଠିଟି ପାଇବା ପରେ ସୁଷମାଙ୍କ ମାତୃତ୍ୱ ବେଦନାସିକ୍ତ ହୋଇଛି । ରୀତୁକୁ ସାମ୍ନା କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ କରି ମଧ୍ୟ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସେ ଚିଠିଟିକୁ ଲୁଚାଇ ଦେଇ ଭାବହୀନ ଭଙ୍ଗୀରେ ରୀତୁ ସହ ସାଧାରଣ ବକ୍ତବ୍ୟର ଆଦାନପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି । ରୀତୁର ଏଭଳି ଭୁଲ ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆଉ ମନେମନେ ଭାବିଛନ୍ତି – "ସୁଷମା ତା' ପରେ ଖବରକାଗଜ ଖୋଲି ନିଜ ଆଗରେ ମେଲି ଧରିଲେ ଓ ଦୁର୍ଗଟି ଭିତରେ ଏବ ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ଥିର କଲେ । ଏମିତି ବଜ୍ର ତ ପଡ଼ିଯାଇ ନାହିଁ କିଛି । ଅଭିମାନରେ କାନ୍ଦିଲେ କି କାନି ଘୋଡ଼େଇଲେ ଘର ନିଆଁ ବି ଲିଭିଯାଏ ନାହିଁ ଆପେ ।"(ବନ୍‌ସାଇ, ପୃ.-୧୧) ଏମିତି ଏକ ଅନାହତ ଘଟଣା ଘଟି ଯାଇଥିବାର କୋହରେ ସୁଷମା ନିଜ ଉପରେ ରାଗିଛନ୍ତି । ନିଜ ଲାଳନପାଳନର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ନିଜ ମାତୃତ୍ୱକୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟସ୍ତବିବ୍ରତ ହୋଇଛନ୍ତି ।

ନାରୀ ମନର ପ୍ରେମ, ଆସକ୍ତିଭାବ ସାଂସାରିକ ମୋହାଚ୍ଛନ୍ନ ମାନସିକତା ଯେତେ ପୁରୁଣା ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନୂଆ ପରି ବୋଧହୁଏ । ପୁରୁଷର ଅନ୍ୟମନସ୍କତା ତାକୁ ଏଡ଼ାଇପାରେ ନାହିଁ କି ବୟସର ଅପରାହ୍ଣ ତାକୁ ଟାଳିପାରେ ନାହିଁ । ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ବୟସର ଭାର ଯେତେ ଯେତେ ଅଗ୍ରସର ହେଉଥାଏ, ସେତେ ସେତେ ସଂରିତ ହୁଏ ନୂଆ ରୂପେ ବଞ୍ଚିବାର ଆଶା, ନୂଆ ରୂପେ ସମାଜକୁ ଅନୁଭବ କରିବାର ଆକାଂକ୍ଷା, ନିଜକୁ ପ୍ରାଚୀନତାରୁ ନୂତନତା ଆଡ଼କୁ ବାଟ କଢ଼େଇ ନେବାର ମନୋଭାବ, ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବେଶପୋଷାକରେ ନିଜକୁ ସୁସଜ୍ଜିତ କରିବାର କମନୀୟତା । ଆଉ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ବଢ଼ିଉଠେ ଅନ୍ତରର ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ସହନଶୀଳତା ଏବଂ ସ୍ଥିର ମାନସିକତା । ନାରୀଟିଏ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ସମୟ ପରିଧି ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅନୁଭୂତିକୁ ସାଉଁଟି ଥାଏ, ସେ ଅନୁଭୂତି କେବେ ଦୁଃଖଦାୟକ ନୁହେଁ ବରଂ ସମ୍ଭାବନାପୂର୍ଣ୍ଣ, ସୁଖଦାୟକ । ଏହି ସୁଖଦାୟକ ସମ୍ଭାବନାକୁ ଶକ୍ତ କରୁଥାଏ ନାରୀ ହୃଦୟର ଧୈର୍ଯ୍ୟ । ଯେଉଁ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେଉଛି କଳ୍ପନାର, ଅବଚେତନର । ହୋଇପାରେ ନାରୀ ଅନେକ ସମୟରେ ନିଜକୁ ନିଃସଙ୍ଗ ମନେକରେ, ଏକାକୀତ୍ୱକୁ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଖୋଜିପାଏ, ଅସହାୟତାକୁ ଅନୁଭବ କରେ, କିନ୍ତୁ ଏସବୁକୁ ପାଶୋରି ଦିଏ ବାସ୍ କେଇଟକ ପ୍ରେମଭରା ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ପାଖରୁ ସାଉଁଟି । ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ର କରି ତା'ର ପାଦ ଆତିକ୍ରମ କରିଉଠେ ସବୁଜ ମରୁଦ୍ୟାନ ଭିତରକୁ । ବହୁଦିନର ଅପେକ୍ଷା ଅନ୍ତଘଟି ସେ ଅନୁଭବ କରେ ଅସରନ୍ତି ଖୁସିକୁ, ଭଲପାଇବାର ଅସରାଏ ପ୍ରେମଭରା ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ । ଯେଉଁ ମୁହୂର୍ତ୍ତକୁ ସେ ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଲୀନ କରିଦିଏ । ଆଉ କାଢ଼ିବାକୁ କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରେ । ଜାଣିଥାଏ ସେ

ମୁହୂର୍ତ୍ତ କେବଳ ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ । ନା' ତା'ର କିଛି ନିଶ୍ଚିତତା ଥାଏ ନା' ତା'ର କିଛି ସମୟଜ୍ଞାନ ଥାଏ। ବାସ୍ ଥାଏ କେବଳ କଳ୍ପନା ମଧ୍ୟରେ ବୁଡ଼ି ରହିବାର ସମୟସୀମା। ଯାହାକି ଖୁବ୍ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପାଖରୁ ଦୂରେଇ ଦେବାର ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତିକୁ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ କରେ। ସମୟ ଯେତେଯେତେ ଆଗକୁ ଗତିକରେ ସେତେସେତେ ଏପ୍ରକାରର ଇଚ୍ଛାଶକ୍ତି ଗଭୀରରୁ ଗଭୀରତମ ହୁଏ । ଆଉ ମନ ଓ ଦେହକୁ ଦମ୍ଭ କରେ। ନୂଆ ରୂପେ ବଞ୍ଚିବାର ରାହା ଦେଖାଏ । ସେ ରାହା ସମ୍ଭାବନାର, ଅନିଶ୍ଚିତତାର ।

ଏ ପ୍ରକାରର ମାନସିକତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଣେ ନାରୀ ଶାନ୍ତାର ହୃଦୟକୁ ଗାଳ୍ପିକା ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ର ଚିତ୍ରିତ କରିଛନ୍ତି ତାଙ୍କର 'ପିକ୍‌ନିକ୍' ଗଳ୍ପରେ। ଶାନ୍ତା ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ମହେଶ୍ ସହ ପିକ୍‌ନିକ୍‌ରେ ଯାଇଛନ୍ତି ସତ; ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତତା ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ମହେଶ ଶାନ୍ତାଙ୍କୁ ସମୟ ଦେଇପାରି ନାହାନ୍ତି । ଶାନ୍ତା ନୂଆକରି କିଣିଥିବା ମେକ୍‌ସିକୁ ମହେଶ୍‌ଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିଆକର୍ଷଣ କରିବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବାରମ୍ବାର ଅସଫଳ ହୋଇ ଶେଷରେ ଭାରାକ୍ରାନ୍ତା ମନରେ ଜାମାଟାକୁ ବଦଳି ଦେବାପାଇଁ ଭାବିଛନ୍ତି । ତଥାପି ମନ ଭିତରର ଆଶା ତାଙ୍କୁ ଅଟକାଇଛି, କିଛି ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପାଇଁ ହେଉପଛେ ଅପେକ୍ଷା କରିବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଛି । ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ମହେଶ୍‌ଙ୍କ ଆସିବା ଯାଏଁ ସେ ଅପେକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି। ଆଉ ମହେଶଙ୍କ ଆସିବା ପରର ପରିସ୍ଥିତିକୁ ମନେମନେ କଳ୍ପନା କରିଛନ୍ତି । ଯାହା ଏହିପରି - "ନୂଆ ଜାମା ବଦଳି ଦେଉଚି, ପୁରୁଣା ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧୁଛି, ତଥାପି ରହ - ଦିନଟା ପୂରା ସରି ତ ଯାଇନାହିଁ । ମହେଶ୍ ଫେରିବେ, ଡେରି ପାଇଁ ଦୁଃଖିତ ହେବେ, ଓ - ।"(ପିକ୍‌ନିକ୍, ପୃ.-୩୩) ଅର୍ଥାତ୍ ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ର 'ପିକ୍‌ନିକ୍' ଗଳ୍ପରେ ନାରୀ ମନରେ ଥିବା ଆଧୁନିକା ହେବାର ଇଚ୍ଛା, ପ୍ରେମଭରା ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ହଜିଯିବାର ଆକାଂକ୍ଷା, ନିଃସଙ୍ଗତାକୁ ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ କରିବାର ଅଭିଳାଷ, ବୟସର ଅପରାହ୍ଣରୁ ନିଜକୁ ମୁକ୍ତ କରି ସବୁଜ ମରୁଦ୍ୟାନରେ ସଙ୍ଗୀ ସହ ଚାଲିବାର ଆଶା ଏବଂ ଶେଷରେ ସେସବୁ ଭିତରେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେବାର ମନୋବୃତ୍ତିକୁ ଶାନ୍ତା ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟଦେଇ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ଯେଉଁ ଚରିତ୍ରଟିକି ସମୟର ଅନ୍ତିମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମଧ୍ୟ ନିରାଶା ନ ହୋଇ ଅପେକ୍ଷାରତ ନୟନରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀର ବାଟ ଚାହିଁ ବସିଛି ।

ଯୁଗେ ଯୁଗେ ବାପା ମା'ଙ୍କର ସ୍ଥାନ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି ଥିବା ମମତ୍ୱବୋଧ ମଧ୍ୟ ଅପରିବର୍ତ୍ତନୀୟ । ସନ୍ତାନଟିଏ ଯେତେ ଖରାପ, ଦୁଷ୍ଟ, ବଦ୍‌ମାସ୍ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ବାପା-ମା'ଙ୍କ ଆଖିରେ ସେ ଶାନ୍ତ, ସୁଧାର ଓ ସରଳପ୍ରତିମା। ବାହାରର ଲୋକ କେହି ସେମାନଙ୍କ ପିଲା ନାଁରେ ପଦେ କହିଦେଲେ, ସେମାନଙ୍କୁ କଷ୍ଟବୋଧ ହୁଏ । ରାଗରେ ସେମାନେ ଜର୍ଜରିତ ହୋଇଯା'ନ୍ତି। ଏଣୁ ସନ୍ତାନ ସର୍ବଦା ପିତା-ମାତାଙ୍କ ଆଗରେ ସ୍ନେହ, ଆଦର, ଭଲପାଇବାର ପାତ୍ର । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସନ୍ତାନଟି ଜନ୍ମରୁ ଏକ ପ୍ରଗଳ୍ଭ ମାନସିକତା ନେଇ ଜନ୍ମ ନିଏ, ସେତେବେଳେ ବାପା-ମା'ଙ୍କର ପରିସ୍ଥିତି ଖୁବ୍ ଶୋଚନୀୟ ହୋଇଯାଏ । ନିଜ ବିଚଳିତ, ମନୁଆ, ବେପରୁଆ ପିଲାର ଆଚରଣରେ ସେମାନେ ଅତିଷ୍ଠ ହେବାସହ ଆଖପାଖର ଲୋକ ମଧ୍ୟ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇଯା'ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସବୁ ପରେ ବି ବାହାରର ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ସେହି ଅତିଷ୍ଠ ଭାବ ଚିରଦିନ ଲାଗିରୁହେ ସିନା; କିନ୍ତୁ ବାପା ମା'ଙ୍କ ମନରେ ସେହି ଅତିଷ୍ଠ ଭାବ ନାମକୁ ମାତ୍ର, କ୍ଷଣିକ ମାତ୍ର । ମୁହୂର୍ତ୍ତକ ପରେ ଅତିଷ୍ଠତା, ବିରକ୍ତିଭାବ, କ୍ରୋଧ କ୍ରମେ ସ୍ଥିରତା, ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଯାଏ । ଆଉ ଅନ୍ୟ ଲୋକମାନଙ୍କ କଥା ମଧ୍ୟ ମନ ଭିତରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଶୋରି ହୋଇଯାଏ । କିନ୍ତୁ ସନ୍ତାନ ପ୍ରତି ଆକଟ, ଶାସନର ପ୍ରତିଛବି ନଥାଏ । ଖାଲି ଯାହା ଥାଏ ଆପଣାପଣ ଓ ଆଦରର ପରିଚୟ । ସେଥିପାଇଁ ତ ବାପା ମା'ଙ୍କର ସ୍ଥାନ ସଂସାରରେ ଅପୂରଣୀୟ, ଅତୁଳନୀୟ । ହେଲେ ଦୁଃଖ ତ ସେତେବେଳେ ଲାଗେ, କଷ୍ଟ ତ ସେତେବେଳେ ଅନୁଭବ ହୁଏ, ଯେତେବେଳେ ସେ ପ୍ରଗଳ୍ଭ ପିଲାଟି କିଛି ଠିକ୍-ଭୁଲର ବିଚାର କରି ନଜାଣି ବାପା-ମା'ଙ୍କୁ କଷ୍ଟ ଦେଇ ଚାଲେ, ଆଉ ବାପା-ମା', ସନ୍ତାନ ଯେ ଠିକ୍ ହେଇଯିବ ଭାବି ଦିନ ପରେ ଦିନ ଗଣିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ପିଲାଟି ଆହୁରି ବିଗିଡ଼ି ଯାଏ ସିନା ଠିକ୍ ହେବାର କୌଣସି ଆଭାସ ନଥାଏ। ଆଉ ଏହାଠୁଁ ବଳି ଦୁଃଖ ଲାଗେ, ଯେତେବେଳେ ନିଜ ଜନ୍ମକଲା ମା' ପ୍ରତି ପ୍ରଗଳ୍ଭ ସନ୍ତାନଟି ହାତ ଉଠାଇ ମାଡ଼ ମାରେ । ଆଉ ଏହିସବୁ ଆଚରଣକୁ ଦେଖି ଆଉଜଣେ ସନ୍ତାନ ତା'ର ପ୍ରତିବାଦ କରେ । କାରଣ ବାହାରର ଲୋକ ଯେତେ ଯାହା କହିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା କିଛିକ୍ଷଣ ପରେ ମନ ଭିତରୁ ପାଶୋରି ହୋଇଯାଏ ସିନା; କିନ୍ତୁ କେହି ନିଜ ଲୋକ ପଦେ କହିଦେଲେ, ତାହା ମନ ଭିତରେ ଚିରଦିନ ଲାଗି ଗାର ହୋଇ ରହିଯାଏ। ଆଉ ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ବାପା-ମା'ଙ୍କର କଷ୍ଟ, ମନର କୋହ, ବେଦନା ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ହୋଇଯାଏ । କାରଣ କେହି ବାପା-ମା' ଚାହାନ୍ତିନି କି ସେମାନଙ୍କର ସନ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ କଳି ହେଉ, ରାଗରୋଷ ହେଉ, ଅପ୍ରୀତିକର ସ୍ଥିତି ଉପୁଜୁ । ସର୍ବଦା ସନ୍ତାନମାନଙ୍କ ଖୁସିରେ ହିଁ ସେମାନଙ୍କର ଖୁସି । କିନ୍ତୁ ଯେତେବେଳେ ସନ୍ତାନ-ସନ୍ତାନ ଭିତରେ ସାମାନ୍ୟତମ ବି ସ୍ନେହ, ମମତା ନଥାଏ, ଆପଣାପଣର ଛାପ ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏନାହିଁ, ସେତେବେଳେ ପରିସ୍ଥିତିର ଗମ୍ଭୀରତା ଆହୁରି ନିମ୍ନମୁଖୀ ହୁଏ । ଏହାର ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ହିଁ ଗାଳ୍ପିକା ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ପୁଅ' ଗଳ୍ପଟି ।

'ପୁଅ' ଗଳ୍ପରେ ବୁଲା ନାମକ ଚରିତ୍ରଟି ଜନ୍ମରୁ ପ୍ରଗଳ୍ଭ। ଏହି ପ୍ରଗଳ୍ଭ ସନ୍ତାନର ଅମାନବୀୟ କ୍ରିୟାକଳାପରେ ଆଖପାଖର ଲୋକ ଖୁବ୍ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏଣୁ ପ୍ରଗଳ୍ଭ ପୁଅକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ରାସ୍ତାକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ତା' ବିକୃତ ମସ୍ତିଷ୍କରେ ସ୍ଥିରତା ଆଣିବା ପାଇଁ

ବୁଲାର ମା'-ବାପା ବହୁ ଗୁଣିଗାରେଡ଼ିର ମଧ୍ୟ ଆୟୋଜନ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେସବୁଥିରୁ କୌଣସି ବି ଉପକାର ମିଳି ନାହିଁ । ଶେଷରେ ବୁଲାର ଅମାନୁଷିକ କ୍ରିୟାକଳାପ ଦିନକୁ ଦିନକୁ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ଆଉ ତା' ସାଙ୍ଗକୁ ଆଖପାଖ ଲୋକଙ୍କ ଆକଟ ମଧ୍ୟ । କିନ୍ତୁ ଏତେସବୁ ପରେ ମଧ୍ୟ ବୁଲାର ବାପା-ମା' ତାକୁ ପାଗଳଗାରକୁ ପଠାଇବା ପାଇଁ ରାଜି ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ହେଲେ ବୁଲାର ଭାଇ କୁନାର ପ୍ରଶ୍ନ ବାପା-ମା'ଙ୍କ ମନକୁ ଅଥୟ କରିଦେଇଛି - "ଠାକୁର ଦେଇଛି ବୋଲି କେତେଦିନ ଆଉ ଏମିତି ସହିବା ମା' ? ଆମକୁ ବି ତ ଜୀବନ ଦେଇଚି ସିଏ, ଆମେ ପୁଣି ବଞ୍ଚିବା ନା ନାହିଁ ?" (ପୁଅ, ପୃ.-୪୨) । କୁନା ମନରେ ବୁଲା ପ୍ରତି ଏ ପ୍ରକାରର ମନୋଭାବକୁ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରି ଉଭୟେ ବାପା-ମା' ଅସ୍ଥିର ହୋଇପଡ଼ିଛନ୍ତି ଏବଂ ଶେଷରେ ବୁଲାକୁ ପାଗଳଗାରଦ ପଠାଇବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି । ଯାହାର ପ୍ରମାଣ ଏହି ଉକ୍ତିରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥାଏ - "ନିଜ ମା' ପେଟର ଭାଇର ଦାଉ ଯଦି କିଏ ସହିଯାଇ ନ ପାରିବ, ଆମେ ଆଉ ସାହିଲୋକଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବା ?"(ପୃ.-୪୩) କିନ୍ତୁ ଦଇବର ବିଧି ଅଲଗା କିଛି ଥିଲା । ଶେଷରେ ବୁଲା ପାଗଳଗାରଦ ଯିବା ଦିନ ହିଁ ତା' ଦେହ ଖୁବ୍ ଅସୁସ୍ଥ ହୋଇଛି ଏବଂ ସକାଳ ହେଲା ବେଳକୁ କୁନା ଆଉ ଘରେ ନାହିଁ । ବୁଲା ପାଗଳଗାରଦ ଯିବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କୁନା ଘର ଛାଡ଼ି, ବାପା-ମା'ଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି, ଭାଇ-ଭଉଣୀଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସବୁଦିନ ଲାଗି ଅନ୍ୟତ୍ର ପଳାଇ ଯାଇଛି ।

ସେ ନାରୀ ହେଉ ଅବା ପୁରୁଷ ଆଶାଠାରୁ ଅଧିକ ପ୍ରାପ୍ତି ବେଳେ ବେଳେ ତାକୁ ନିର୍ଭୀକ କରେ, ନିଜର ପରିସୀମାକୁ ଉଲଙ୍ଘନ କରାଇ ଦିଏ । ନିଜର ସ୍ଥିତି, ନିଜର ପରିଚୟ, ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦିଏ । ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସେ ହୋଇଯାଏ ମୁକ୍ତ, ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ । ଏହାର ପରିଣାମ ସ୍ୱରୂପ ଦୁଃଖ, ଯନ୍ତ୍ରଣାର ସଙ୍ଗୀ ହୋଇ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରେ । ଆଉ ଶେଷରେ ନିଜକୁ ତଥା ନିଜର କର୍ମକୁ ନେଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୁଏ । ଲୁହଗଡ଼ାଏ। ପୂର୍ବର ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତିରେ ମଜ୍ଜିରହି ସେ ପ୍ରେମ ପ୍ରୀତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆବେଗରେ ନିଜ ଭବିଷ୍ୟତ ନିକଟରେ ଅତୀତକୁ ବଖାଣି ବସେ । ବିଶ୍ୱାସର ଦ୍ୱାହି ଦେଇ କହିଚାଲେ ମନର ଗୋପନୀୟ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ । କିନ୍ତୁ ଭବିଷ୍ୟତ ଯେ ସେସବୁ ବକ୍ତବ୍ୟକୁ ସକାରାତ୍ମକ ଢଙ୍ଗରେ ଗ୍ରହଣ କରିବ ତା'ର କୌଣସି ନିଶ୍ଚିତତା ନଥାଏ । ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ପୁରୁଷର ଆଚରଣରେ ଲୁଚି ରହିଥିବା ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱାତ୍ମକ ମନୋଭାବ ଓ ତଦ୍‌ଜନିତ ଜିଜ୍ଞାସାବୋଧ ହିଁ ନାରୀ ଜୀବନ ପାଇଁ କାଳ ପାଲଟେ । ଏଣୁ ନାରୀଟିଏ ମନରେ ଅନ୍ତଃଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ଅନିଶ୍ଚିତତା, ଆଶଙ୍କା ଏବଂ ଲୁକ୍କାୟିତ ଅସ୍ଥିରତା ଭିତରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ସେ ବିଚାର କରିଚାଲେ ପ୍ରକୃତରେ କିଏ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ । ଏହି ଚିତ୍ରକୁ ଗାଳ୍ପିକା 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ମଞ୍ଜୁ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟଦେଇ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି । ଯାହାର ଉକ୍ତିଟି ଏହିପରି - "ମଞ୍ଜୁ କାଚ କାନ୍ଥର ଅଶ୍ୱସ୍ତିକର ଠିନ୍‌ଠାନ୍ ଘଂଟି ଶୁଣି ଆଗରେ କେଉଁ ଅନ୍ଧାରୁଆ କୂଅର ଆଶଙ୍କା କରିବ, କି ସାମ୍ନାରେ ବିଛା ଯାଇଥିବା ସବୁଜ ତାଳପତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବ ଭାବୁ ଭାବୁ ବିଜୟ ପଚାରି ବସିଲା ।"(ଜହ୍ନରାତି, ପୃ.-୫୫) ହେଲେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୁଏ । ଭବିଷ୍ୟତ ଯେ ଅତୀତ ଅପେକ୍ଷା ଢେର ବେଶି ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ : ଏ କଥାକୁ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କରେ । ଏଣୁ ସେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ନିକଟରେ ଅତୀତକୁ ନେଇ ଅଧାସତ ଓ ଅଧାମିଛ ହିଁ କହିଚାଲେ । କିନ୍ତୁ ପୁରୁଷ ମନରେ ଥିବା ଅବିଶ୍ୱସନୀୟ ଭାବ ହେତୁ ତା'ର ସ୍ୱାମୀ ମଞ୍ଜୁର କଥାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ନାହିଁ । ଅଲାଜୁକ ଭଳି ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀର ପୁରୁଣା ପ୍ରେମକୁ ଶୁଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରେ । ଆଉ ବାରମ୍ୱାର ଶୁଣିବା ପରେ ଗୋପନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣାରେ ଜୁଡୁବୁଡୁ ହେଇ ଅନ୍ୟମନସ୍କ ଭଳି ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଏ । ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ସ୍ତ୍ରୀଟି ନିଜ କୁମାରୀ ବେଳର ସ୍ମୃତିକୁ, ନିଜ ଅନ୍ତରର ଜିଜ୍ଞାସାକୁ, ଆକାଂକ୍ଷାକୁ ମାନସିକ ସ୍ତରରେ ତଉଲେ । ଆଉ ଅନୁତପ୍ତ ବେଦନାରେ ଲୋତକ ଝରାଏ । ଶେଷରେ ନିଜ ବୈବାହିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ସଜାଡ଼ିବା ଲାଗି ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼େ ।

ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ର ମଞ୍ଜୁ ନାମକ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ପ୍ରେମଭରା ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତି ଓ ତଦ୍‌ଜନିତ ବିଷାଦବୋଧ, ଅତୀତ ଓ ଭବିଷ୍ୟତ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଗୁରୁତ୍ୱ ତଥା ନାରୀ ଜୀବନରେ ମହତ୍ତ୍ୱ ରଖୁଥିବା ବୈବାହିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ବେଶ୍ ତୁଳନାତ୍ମକ ଭଙ୍ଗୀରେ 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି । ମଞ୍ଜୁ ନାମକ ଚରିତ୍ରଟି ବୁଢ଼ିଆଣୀ ପରି ଜହ୍ନରାତି ରୂପକ ପ୍ରେମଭରା ଅଭୁଲା ସ୍ମୃତିକୁ ଇତଃସ୍ତତଃ ଜାଲ ସଦୃଶ ବୁଣି ଚାଲିଛନ୍ତି ତଥା ବଖାଣିଛନ୍ତି । ଆଉ ଶେଷରେ ସ୍ୱାମୀଙ୍କଠାରୁ ଗାମ୍ଭୀର୍ଯ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ରେଖାହୀନ ଚେହେରାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଆଘାତ ପାଇଛନ୍ତି । ଫଳରେ ମଞ୍ଜୁ ଆଉ ନିର୍ଭୀକ ହୋଇ ରହି ନାହାନ୍ତି । ନିଜ ଭବିଷ୍ୟତକୁ ତଥା ନିଜ ସମ୍ପର୍କକୁ ଯଥାସମ୍ଭବ ସଜାଡ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । ଏହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏହିପରି - "ମଞ୍ଜୁଶ୍ରୀ ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ଖେଳେଇ ପଡ଼ିଥିବା ସୁଟ୍‌କେସ୍‌କୁ ସଜାଡ଼ିବା କଥା ଭାବୁଥାଏ । ଭାଗ୍ୟ ଭଲ ଝରକା ପର୍ଦ୍ଦା ଟେକା ହେଇନାହିଁ ଏମିତି ବେଳେ ଭାବୁଥାଏ ଓ କାନ୍ଥ କଡ଼ରେ ବୁଢ଼ିଆଣୀଟିଏ ଲାଗି ପଡ଼ି ତା' ଜାଲ ମରାମତି କରୁଥିବା ଲକ୍ଷ୍ୟ କରୁଥାଏ ।"(ପୃ.-୬୧) ଏବଂ ଶେଷରେ ମଞ୍ଜୁଙ୍କର ପୁରୁଣା ପ୍ରେମଭରା ସ୍ମୃତି ଉପରେ ଆଉ ଜହ୍ନରାତିର ଛାଇ ପଡ଼ିନାହିଁ ବରଂ ତାଙ୍କପ୍ରତି ଥିବା ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀଙ୍କର ପ୍ରେମଭରା କୋମଳ ଭାବାପନ୍ନ ମନୋଭାବ, ନିବିଡ଼ପଣ ପତଳା ପିନ୍ ପିନ୍ କାନ୍ଥଟିଏ ପରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ - "ବୁଢ଼ିଆଣୀଟି ନିଜ ଜାଲ ଭିତରେ ଏଥର ନିଶ୍ଚୁପ ହେଇ ବସି ପଡ଼ିଥାଏ। ବୁଢ଼ିଆଣୀ ନିଜ ଜାଲରେ

ନିଜେ ଫନ୍ଦି ହୁଏନାହିଁ କେବେ କେମିତି ? ତା' ଗୋଡ଼, ଦେହ ଆଉ ତା' ତିଆରି ସୁନ୍ଦର ଘରର ତନ୍ତୁ ମଝିରେ ପତଳା ପିନ୍ ପିନ୍ କାନ୍ଦୁଚିଏ ଥାଏ କି ?"(ପୃ.-୬୧) ଶେଷରେ ମଞ୍ଜୁ ଚରିତ୍ରଟି ଅତୀତର ପ୍ରେମଭରା ସ୍ମୃତିକୁ ଦୂରେଇ ଦେଇ ବର୍ତ୍ତମାନରେ ବଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟାକରି ସଫଳ ହୋଇଛି ।

ଦୁଇଦିନର ମଣିଷ ଜୀବନ। କେତେ ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷାପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଭୂତି । କେତେ ଲୋଭ, ମାୟା, କପଟତାପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଚରଣ। ମଣିଷ ଜୀବିତ ଥିବା ସମୟରେ ସାଂସାରିକ ମୋହ ବନ୍ଧନରେ ସବୁକିଛିକୁ ମୋର ମୋର ବୋଲି କୁହେ । କିନ୍ତୁ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ସେସବୁ ନ୍ୟୂନ, ମୂଲ୍ୟହୀନ ହୋଇଯାଏ । ମଣିଷର ମୃତ୍ୟୁରେ ହିଁ ସେସବୁ ଭୋଗଲାଳସାର ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପଡ଼େ । ଜୀବିତ ଅବସ୍ଥାରେ ସାଉଁଟି ଥିବା ସମସ୍ତ ତିକ୍ତମଧୁର ଅନୁଭୂତି ମୃତ୍ୟୁରେ ହିଁ ଅନ୍ତ ଘଟି; ଦୟା, କ୍ଷମାରେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏ ଚିରନ୍ତନ ସତ୍ୟକୁ ମଣିଷ ହୃଦ୍‌ବୋଧ କଲେ ମଧ୍ୟ ଆତ୍ମଲାଳସାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇପାରେ ନାହିଁ । ଫଳସ୍ୱରୂପ ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ଲୋକଙ୍କର କ୍ରୋଧରେ ଶିକାର ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ତ ସେତେବେଳେ ଲାଗେ, ଯେତେବେଳେ ରକ୍ତ-ରକ୍ତ ସହ ଧପାବାଜ୍ କରେ । ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ, ଗୋଟିଏ ମା'ର ସନ୍ତାନ - ସନ୍ତାନ ଭିତରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ସେ ଫାଟ ସ୍ନେହ-ମମତାର, ଅନ୍ତର-ପାତର ଯୋଗୁଁ ନୁହେଁ ବରଂ ଧନ-ସମ୍ପତ୍ତି ମୋହରେ ବାନ୍ଧି ହୋଇ ଅକ୍ତିଆର କରିବାର ଲାଳସାରୁ ସୃଷ୍ଟ । କିନ୍ତୁ ସମୟ ବଡ଼ ବଳବାନ୍ । ସମୟ ଆଗରେ ନା କାହାର ଅହଙ୍କାର ତିଷ୍ଠିଛି, ନା କାହାର ଗର୍ବ। ସମୟ ସହ ସେ ସବୁକିଛି ମ୍ଳାନ ଓ ଲୀନ ହୋଇଯାଏ । ଖାଲି ଯାହା ଝାପ୍‌ସା ଚିହ୍ନଟିକକ କେତେକ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ କାଁ ଭାଁ ମନେପଡ଼ିଯାଏ। ଜରାଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଯାଏ ମଣିଷର ବୟସ ଏବଂ ତା'ର ବାସସ୍ଥାନ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ତ ସେତେବେଳେ ହୁଏ ଯେତେବେଳେ ଜଣକର ମୃତ୍ୟୁରେ ଆଉଜଣେ ସାରାଜୀବନ ପାଇଁ ନିଜ ପରିଚୟରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୁଏ । ଆଉ ସେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିଚୟକୁ ନେଇ ବାକିତକ ଜୀବନ ତାକୁ ଅତିବାହିତ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ହେଲେ ସନ୍ତାନ ଆଖିରେ ସେ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିଚୟ ଖୁବ୍ ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ ହୋଇଥାଏ । ନା ସେ ତାକୁ ସହଜରେ ଗ୍ରହଣ କରିପାରେ ନା ପାଖରୁ ଦେଖିପାରେ । ଅନ୍ତର ବେଦନାରେ ଖାଲି ଜର୍ଜରିତ ହୋଇ କଷ୍ଟ ପାଏ । ଅର୍ଥାତ୍ ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ମା'ଟିଏ ଯେ ବିଧବା ହୁଏ, ଏ କଥା ସମସ୍ତ ସନ୍ତାନଙ୍କୁ ଜଣା । କିନ୍ତୁ ମାତୃତ୍ୱର ସେହି ବିଧବା ବେଶ ସନ୍ତାନପକ୍ଷେ ଖୁବ୍ କଠୋର, ହୃଦୟବିଦାରକ, କାରୁଣ୍ୟ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଦେଖିଲେ ସ୍ୱାମୀ ହେଉଛି ସ୍ତ୍ରୀର ସାହସ, ଦମ୍ଭ, ଧୈର୍ଯ୍ୟ, ଆତ୍ମୀୟତାର ପ୍ରତୀକ । ହେଲେ ସ୍ୱାମୀଟିଏ ଯେତେବେଳେ ଚିରଦିନ ଲାଗି ସଂସାରରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇଯାଏ, ସେତେବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀର ସମସ୍ତ ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ। ସେ ଅସହାୟ, ନିର୍ବିକାର, ଜଡ଼ ପାଲଟି ଯାଏ । ମାତ୍ର ବର୍ତ୍ତମାନର ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତାରେ ବଶବର୍ତ୍ତୀ କିଛି ଯୁବସମାଜଙ୍କ ଆଖିରେ ଏସବୁ ଦୁଃଖ କେବଳ ଫର୍ମାଲ୍ ମାତ୍ର । ଏସବୁ ଦୁଃଖ ମୂଲ୍ୟହୀନ, ଯାହାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଗାଳ୍ପିକାଙ୍କ କଲମରେ ପ୍ରତିଫଳିତ - "ଏ ଅଯଥା ସେଣ୍ଟିମେଣ୍ଟାଲିଟି, ଲୋକଙ୍କ କଥାକୁ ଡର-ଏସବୁ ମୁଁ ବୁଝିପାରେ ନାହିଁ । ? ମୁଁ ଏସବୁକୁ ହିପୋକ୍ରେସି କହେ - ଏଇ ଫର୍ମାଲ୍ ଶୋକ ।"(ଶୋକ, ପୃ.-୬୭) ଏ ପ୍ରକାରର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୁ ଆଧୁନିକ ଶିକ୍ଷିତ ଯୁବମାନସର ମୃତ୍ୟୁ ପ୍ରତି ଥିବା ଭାବଧାରାର ପରିଚୟ ମିଳେ।

ଉପରଲିଖିତ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଗାଳ୍ପିକା ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଶୋକ' ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଏହି ଗଳ୍ପରେ ସୀତାନାଥ ବାବୁଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ପରେ କକେଇ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ସମ୍ପତ୍ତିକୁ ଭାଗ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ଥିର କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଘର ଭିତରେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଅପ୍ରୀତିକର ପରିସ୍ଥିତିର ଅନ୍ଧକାର । ଯାହାର ଏକ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ - "ତାଙ୍କ ଭାଗ ମିଠେଇ ପଡ଼ିଶାଘର ରଘୁ ଛଡ଼େଇ ନେଇ ଧାଇଁ ପଳାଇ ଗଲା ବେଳେ ହାତଗୋଡ଼ ଛାଟି ନିଷ୍ଫଳ ଆକ୍ରୋଶରେ ସେ ରଡ଼ି ଛାଡୁ ଥା'ନ୍ତି । ଆଉ ଦିଶିଲେ ଦୁଃସ୍ଥ ଦୁର୍ବଳ କକେଇ ଯିଏ ନିଜ ଭାଗଟି ପାଇଁ, ପରିବାରଟି ପାଇଁ ହାତଗୋଡ଼ ବାଡ଼େଇ ଯାଉଥିଲେ ପାଖଲୋକ ସମସ୍ତ ଉପରେ ।"(ପୃ.-୭୧) କିନ୍ତୁ କକେଇଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧିକ୍ରିୟାରେ ସାମିଲ୍ ହୋଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କ ମନରେ ଥିବା କେତେଦିନର ଅନୁଭୂତିର ବାଲିଗଦା କକେଇଙ୍କ ମୃତ୍ୟ ପରେ ଭୁଷୁଡ଼ି ତଳେ ପଡ଼ିଛି ଏବଂ ନିଜ ଅଜାଣତରେ କେଉଁ ଏକ ସ୍ରୋତର ଭଉଁରୀ ତଳେ ସେ ନିଜକୁ ସମର୍ପି ଦେଇଛନ୍ତି । ଯାହା ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ରଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ ଏହିପରି ପ୍ରତିଫଳିତ - "ଗ୍ରୀଷ୍ମର ଉତ୍ତପ୍ତ ଖରା ଝଲସିଲା ପରି ଆକାଶରୁ ଆସି ପଡ଼ିଛି ଝଲକାଏ ଶୋକ ଏ ଘରେ - କାହା ଉପରେ ଲାଖି ନାହିଁ ସିଏ; ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସତ୍ତା ନେଇ ସେ ଯେମିତି ଝୁଲୁଛି ଶୂନ୍ୟରେ, ଯିଏ ତା' ବାଟ ଦେଇ ଚାଲି ଯାଉଛି ବୁଡ଼ି ଯାଇ ଝଲସି ଯାଉଛି କ୍ଷଣେ ।"(ପୃ.-୬୮) ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ର ମନୁଷ୍ୟର ମୃତ୍ୟୁକୁ ଗ୍ରୀଷ୍ମର ଝଲସିଲା ଖରା ସହ ତୁଳନା କରିଛନ୍ତି ।

ସ୍ତ୍ରୀଟିଏ ତା' ଜୀବନରେ ସବୁକିଛିକୁ ସହ୍ୟ କରିପାରେ ସିନା କିନ୍ତୁ ନିଜ ସ୍ୱାମୀକୁ ଆଉ କାହା ସହିତ ବାଣ୍ଟିପାରେ ନାହିଁ । ଆଉ କାହା ପ୍ରତି ନିଜ ସ୍ୱାମୀ ମନରେ ଥିବା ଆନ୍ତରିକତାକୁ ସହ୍ୟ କରିପାରେ ନାହିଁ। ସେ ସାମାନ୍ୟତମ ଆକର୍ଷଣ ହେଉ କିମ୍ବା କୌଣସି ବିରାଟ

ଭୁଲ, ସ୍ତ୍ରୀ ମନରେ ସ୍ୱାମୀ ପ୍ରତି ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ସନ୍ଦେହ ମନୋଭାବ। ଯାହାକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ତା' ମନରେ ସଂଚାରିତ ହୁଏ ଭୟ । ଏ ପ୍ରକାରର ପାରିବାରିକ ତଥା ବୈବାହିକ ସମସ୍ୟା ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ସମାଜଜୀବନରେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି । ପୁରୁଷ ମନର ଆସକ୍ତଭାବ ତାକୁ ଟାଣିନିଏ ଅନ୍ୟ ଯୁବତୀ ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ ହେବାପାଇଁ । ଫଳରେ ସେ ଭୁଲିଯାଏ ନିଜ ସ୍ଥିତିକୁ, ପରିଚୟକୁ, ଅସ୍ତିତ୍ୱକୁ, ପରିସୀମାକୁ। ଅଧାଦିନିଆ ଲାଳସାସିକ୍ତ ପ୍ରଲୋଭନାରେ ଉବୁଟୁବୁ ହେଇ ଶେଷରେ ନିଜ ସାଂସାରିକ ଜୀବନକୁ ପାଶୋରି ଦିଏ । ଭୁଲିଯାଏ ତା' ପ୍ରତି ଭରସି ଥିବା ଆଖିଦୁଇକୁ । ତା' ପାଦତଳେ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇ ପଡ଼ିଥିବା ହୃଦୟକୁ, ତା' ବାଟ ଜଗି ବସିଥିବା ମଣିଷଟିକୁ । କିନ୍ତୁ ସ୍ୱାମୀର ଏତାଦୃଶ କ୍ରିୟାକଳାପ ସମ୍ପର୍କରେ ଅବଗତ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀଟିଏ ମନର କୋହକୁ ଚାପିରଖି ଅଭିଯୋଗ ଭରା ଆନ୍ତରିକ ବେଦନାରେ ଛଟପଟ ହୁଏ । ଆଉ ବିଗିଡ଼ି ଚାଲିଥିବା ସମୟ ତଥା ମଣିଷକୁ ସଜାଡ଼ିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଚାଲେ । ଏହି ଭାଙ୍ଗିବା, ଗଢ଼ିବା ଭିତରେ ସମୟ ସିନା ଅତିକ୍ରାନ୍ତ କରେ; କିନ୍ତୁ ମିଛିମିଛିକା ଗଢ଼ିବା ହିଁ ଶେଷରେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ରହେ। ପରିଶ୍ରମ ସବୁ ଅର୍ଥହୀନ, ମୂଲ୍ୟହୀନ ହୁଏ । ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଗାଳ୍ପିକା ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଦୀପାବଳୀ' ଗଳ୍ପରେ ରହିଛି – "ମୁଁ ତ ସବୁବେଳେ ତିଆରି କରିବାକୁ ରହିଛି। ଯାହାକୁ ବଞ୍ଚିବା ବୋଲି ବୁଝିଥିଲି, ବିଶ୍ୱାସ କରିଥିଲି, ସେ ସବୁ ହାତ ପାହାନ୍ତାରୁ ଖସି ଚାଲିଗଲା ବେଳେ ରୋକି ନାହିଁ, ଯେତିକି ହାତରେ ରହିଲା ତାକୁ ହିଁ ଗଢ଼ି ଦେଇ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣଟିଏ କରିଦେବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଯେଉଁ କାମରେ ଗଢ଼ିବା ଖାଲି ମିଛିମିଛିକା ବୋଲି ଜଣାପଡ଼େ, କିଛି ହେଲେ ସେଥିରୁ ତିଆରି ହୁଏ ନାହିଁ, ସେ ପରିଶ୍ରମ କରି ଚାଲିଥିବାର ଅର୍ଥ କ'ଣ ?"(ଦୀପାବଳୀ,ପୃ.-୮୦) ଶେଷରେ ସ୍ୱାମୀ-ସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ପର୍କରେ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଆଉ ବିରାଟତ୍ୱର ରୂପ ନେଇ ମନକୁ ଖିନ୍‌ଭିନ୍ କରିଦିଏ । ଠିକ୍ ଯେମିତି ଉକ୍ତ ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ମନୋଜ-ବିନୁ ଚରିତ୍ର ଭଳି ।

ରୁମା ଚରିତ୍ର ସହ ମନୋଜର ମିଳାମିଶା ବିନୁକୁ ଆଘାତ ଦେଇଛି। ରୁମା ପ୍ରତି ଥିବା ମନୋଜର ଆସକ୍ତିଭାବ ବିନୁ ମନରେ ସନ୍ଦେହ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି। କିନ୍ତୁ ନିଜ ସଂସାରକୁ ସଜାଡ଼ି ଦେବାର ଭରସାରେ ବିନୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି। ହେଲେ ମନୋଜର ଈର୍ଷା, ବିରସଭାବ ଏବଂ ତଦ୍‌ଜନିତ ଆଚରଣରେ ବିନୁ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇଯାଇ ଶେଷରେ ମନ ସ୍ଥିର କରି ମିଛିମିଛିକା ସମ୍ପର୍କରେ ଛନ୍ଦି ନ ରହି ଅନ୍ତରରୁ ଦୂରେଇ ରହିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଛି। ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ – "ମନୋଜ ରୁମା ସହିତ ମିଳାମିଶା କରିବା ସହିଥିଲି, ହେଲେ ତା' ହତାଦରରେ ତାଙ୍କର ଈର୍ଷା, ବିରସ ଭାବ, ଆଉ ସବୁଠୁ ବଳି ତାକୁ ପୁଣି ମନେଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା ମୁଁ ସହିପାରିଲି ନାହିଁ । ସେଇଥିଲାଗି ଦୀପାବଳିର ମାସଟିଏ ଆଗରୁ ପର୍ବ ଆଳରେ ଚାଲିଗଲି ବାପଘରକୁ ।"(ପୃ.-୮୧) ହେଲେ ମନୋଜ ଯେତେବେଳେ ବୀନୁକୁ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଲୋଡ଼ିଛି, ସେତେବେଳେ ବୀନୁ ମନରେ ଥିବା କ୍ରୋଧ – ଅଭିମାନଭରା ଗର୍ବରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି । ମାତ୍ର ଶେଷ ଯାଏଁ ମଧ୍ୟ ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କ ପ୍ରତି ପୂର୍ବ ଭଳି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ନପାରି ଏକ ସମ୍ଭାବନାମୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଆପଣେଇ ନେଇଛନ୍ତି ।

ବାହ୍ୟ ପ୍ରକୃତିର ଖୋଳପା ଭିତରେ ରହି ଅନ୍ତଃପ୍ରକୃତିକୁ ଘୋଡ଼ାଇ ଦେବାର କୌଶଳ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଠିକ୍ ଜଣା ଥାଏ । ଏଥିରୁ ମନୁଷ୍ୟର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ଦେଖେଇ ହୁଏ, ଭଲ ହେବାର । ମୁଖାପିନ୍ଧି ମୁହଁରେ ମିଛିମିଛିକା ହସ ଫୁଟାଇ ନିଜକୁ ତଥା ନିଜର ପରିଚୟକୁ ଉପସ୍ଥାପନ କରେ । ଲୋକଦେଖାଣିଆ ଅଯଥା, ଯୁକ୍ତିହୀନ ବାର୍ତ୍ତାଳାପ କରେ । ଆଉ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଏ । ଯେମିତି ମେକଅପ୍ ବୋଳା ଚେହେରା ଭିତରେ ଲୁଚି ରହିଛି ଭିନ୍ନ ଏକ ପ୍ରକୃତି । ଯାହାକୁ କି ସେ ଖୁବ୍ ସଚେତନ ଭଙ୍ଗୀରେ, ଆଦବ୍ କାଇଦାରେ ଶିକ୍ଷି ନେଇଥାଏ ସମାଜ ପାଖରୁ ତଥା ସମାଜ ଜୀବନରୁ। ଅଭ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଯାଇଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସାମାନ୍ୟ ସୁଯୋଗ ପାଇବା କ୍ଷଣି ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହୋଇ ଅନ୍ତଃ ପ୍ରକୃତିକୁ ଉନ୍ମୁକ୍ତ କରିଦିଏ। କେବଳ ଉପହାସର ଭୟରେ ଯାହା ସୀମିତ ସମୟ ପାଇଁ ନିଜକୁ ନିଜେ ତିଆରି ନିଏ । ସଜେଇ ନିଏ – "ଏକୁଟିଆ ଥିଲାବେଳେ ଏ ଅନୁଭବ ହୁଏନାହିଁ, ଘରେ ଥିବାବେଳେ ମୁହଁ ଦେହର ଭାବଭଙ୍ଗୀ ସହଜ ଥାଏ ସତ, କିନ୍ତୁ ନିୟମର ଡୋରି ସେ ଛିଡ଼େଇ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, ତେଣୁ ହାଇ ମାଡ଼େ । ଏତେବେଶି ସେ ପଡ଼ିଯାଇ ଥାଆନ୍ତି ନିୟମର ଅଭ୍ୟାସରେ ଯେ ନିରନ୍ତର କାମରେ ଲାଗିଥିବା ସତ୍ତ୍ୱେ ବେଳେବେଳେ ମୁଣ୍ଡଟା ଶୋଇପଡ଼େ ।"(ମେକ୍‌ଅପ୍, ପୃ.-୯୪) ଯାହାକି 'ମେକଅପ୍' ଗଳ୍ପର ଭାବସ୍ୱର ।

ମଣିଷର ବୟସ ଯେତେ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ତା' ହୃଦୟରୁ କେବେ ଟଳି ପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରତିଟି ସୋପାନରେ ସେ ନିଜକୁ ସମାଜ ଆଗରେ ସଜେଇ ହୋଇ ପରିବେଷଣ କରିବାକୁ ଚାହେଁ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ଚେହେରାରୁ କେବେ ମୁହଁ ଫେରାଇ ପାରେ ନାହିଁ କି ସମାଜ ଆଗରେ ଅଛପା ରଖିପାରେ ନାହିଁ । ଯେତେ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ମଧ୍ୟ ବୟସର ଅପରାହ୍ଣ ତାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ଦର୍ଶାଇ ଦିଏ। ପରିଶେଷରେ ନିଜ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ, କର୍ମ ପ୍ରତି ସେ ସଚେତନ ହୁଏ ସିନା; କିନ୍ତୁ ସମୟକ୍ରମେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଉଥିବା ଏସବୁକୁ ସେ ଟାଳିପାରେ ନାହିଁ । ପ୍ରକୃତରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଟାଳିବାର ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ୍ୟ ନଥାଏ ତା' ଭିତରେ । ଯାହାକୁ କି ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ର ଜଣେ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟଦେଇ 'ନିଜ ଛବି' ଗଳ୍ପରେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ।

ସୁଚିତ୍ରା ନାମକ ଚରିତ୍ର ବୃତ୍ତିରେ ଜଣେ ଡାକ୍ତର। କୌଣସି ଏକ ଫର୍ମ ନିମିତ୍ତ ତାଙ୍କର ପାସ୍‌ପୋର୍ଟ ସାଇଜର ଫଟୋ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼େ । ଯାହାକୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ । ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଫର୍ମ ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ ଫଟୋଟି ଭଲ ଉଠି ନଥିବା ପାଇଁ । ତେଣୁ ନିଜ ବୟସକୁ ତଥା ବୟସ୍କ ମନୋଭାବକୁ କିଛିଦୂର ପଛକୁ ନେଇଯାଇ ଫଟୋ ଭିତରେ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧକୁ ଦର୍ଶାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି। ମାତ୍ର ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ସମୟ ଆଗରେ ହାର ମାନି ଶେଷରେ ସେଇ ପୁରୁଣା ଫଟୋଟିକୁ ଫର୍ମରେ ଦେବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି। କାରଣ ସମୟ ଆଗରେ ସବୁ ମଣିଷ ସମାନ । ସେ ଧନୀ ହେଉ ବା ଗରିବ, ମୂର୍ଖ ହେଉ ବା ଶିକ୍ଷିତ। ସମୟର ଶକ୍ତି ନିକଟରେ ମନୁଷ୍ୟର ଶକ୍ତି ଖୁବ୍ କମ୍। ଯାହାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଏହିପରି – "ଆଉ ଟିକିଏ ପରେ ଯେଉଁ ଅକୃତଜ୍ଞ ମୁହଁଙ୍କର ଧାଡ଼ି ମୋ ପାଖକୁ ଲମ୍ବିବେ, ସେମାନେ କ'ଣ ସତରେ ମୋ ବିରୋଧରେ ଅଭିଯୋଗ, ଅସନ୍ତୋଷ ନେଇ ଫେରୁଥିବେ ? ସେସବୁ ବିଷୟରେ ମୁଁ କେତେ ବା ମୁଣ୍ଡ ଖେଳେଇ ପାରିବି ? ମୋର କେତେ ଶକ୍ତି ?"(ନିଜଛବି, ପୃ.-୧୦୨) ସମୟର ଶକ୍ତି ନିକଟରେ ମଣିଷର ଶକ୍ତି ଯେ ସାମାନ୍ୟ : ଏହାହିଁ 'ନିଜ ଛବି' ଗଳ୍ପର ଭାବସ୍ୱର ।

'ସେତୁ' ଗଳ୍ପରେ ମଧ୍ୟ ଗାଳ୍ପିକା ସେଇ ସମାନ କଥା କହିଛନ୍ତି। ନାରୀ ଜୀବନର ନିଃସଙ୍ଗତା, ଏକାକୀତ୍ୱବୋଧ, ଅସହାୟତା ତଥା ଜଣେ ସ୍ତ୍ରୀ ମନରେ ଥିବା ବୈବାହିକ ସମ୍ପର୍କକୁ ନେଇ ଭୟ, ଆଶଙ୍କା ମନୋଭାବକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ରୂପେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ପୁରୁଷ ମନର ଅଚରିତାର୍ଥ ଭୋଗବିଳାସ । ଯାହା ଯୁଗେ ଯୁଗେ ମଣିଷକୁ ଅଥୟ କରିଛି। ବିପଥଗାମୀ କରିଛି, ଭୁଲ କରିବାକୁ ପ୍ରଶ୍ରୟ ଦେଇଛି। ଯାହାର ଫଳସ୍ୱରୂପ ଅନେକ ଯୁବତୀ ମିଥ୍ୟା, ଲାଞ୍ଛନା, ଅତ୍ୟାଚାରର ଶିକାର ହୋଇ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଛନ୍ତି। ଏହାର ପ୍ରମାଣ 'ସେତୁ' ଗଳ୍ପରେ ଥିବା ମୋନା ଓ ଦିନେଶ ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଗାଳ୍ପିକା ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ନାରୀ ମନରେ ଥିବା ଅସରନ୍ତି କୋହ, ଲୁକ୍କାୟିତ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିବା ଅନ୍ତର ବେଦନା, ମାନସିକ ଚିନ୍ତା, ଭାରାପ୍ରାପ୍ତ ପରିସ୍ଥିତିର କଠୋର ପରିଣତି ଆଦିକୁ ସୁମତି ଚରିତ୍ର ମଧ୍ୟ ଦେଇ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଛନ୍ତି ।

ଏ ସମସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ ନିମିତ୍ତ ଗଳ୍ପର ମୁଖ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ରୂପେ ଜଣେ ଗରିବ, ସାହସୀ, କର୍ମପରାୟଣା ଦୁଃଖୀ କିଶୋରୀକୁ ଗାଳ୍ପିକା ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଯେ କି ନିଜର ତଥା ନିଜ ପରିବାରର ଭରଣପୋଷଣ ପାଇଁ ଘର ଛାଡ଼ି ଦିନ ଦିନ ଧରି ବାହାରେ ବୁଲିଛି । ଦୁନିଆ ଆଖିରେ ନିନ୍ଦାର ପାତ୍ରୀ ସାଜିଛି । କିନ୍ତୁ ପରପୁରୁଷର ଭୁଲ ନିକଟରେ ସେ ନିଜର ସତୀତ୍ୱର ପ୍ରମାଣ ଦେଇପାରି ନାହିଁ। ସମାଜ ଆଖିରେ ଘୃଣ୍ୟ, ଅବହେଳିତ ହୋଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ମୋନା ଚରିତ୍ରଟିକୁ ସୁମତି ସନ୍ଦେହ କରିଛନ୍ତି । ଏଣୁ ନିଜ ସଂସାରକୁ ବଞ୍ଚାଇବା ଭୟରେ ଆପଣା ଇଚ୍ଛାକୁ ମାରି, ନିରୂପାୟ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ – "ଖରାରେ କୁହୁଡ଼ି ପରି ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଯାଉଥିଲା ମୋନା । ତାକୁ ରୋକିବି କୋଉଥି ଲାଗି ? ହେଲେ ଦିନେଶ ଆସି ପହଞ୍ଚି ଯିବେ ଏହିକ୍ଷଣି । ସେତୁ ଭାଙ୍ଗିଯିବ, ତୋ ଉପରେ କାଳେ ରାଗିଥିବି ବୋଲି ମୋନା ତୁ ମୋ'ପାଇଁ ମେହେନ୍ଦୀପୁଡ଼ା କିଣି ଆଣିଦେଲୁ, ଆଉ ଏବେ କ'ଣ ମୋ ନିରୂପାୟ ଅବସ୍ଥା ବୁଝିବୁ ନାହିଁ ?"(ସେତୁ, ପୃ.-୧୧୫) ନାରୀ ମନରେ ନିଜ ସ୍ୱାମୀକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ପ୍ରୟାସ ଏବଂ ତଦ୍‌ଜନିତ ବିରହବୋଧ ହିଁ ଏ ପ୍ରକାରର ଉକ୍ତିର ମୂଳ ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ।

'ଉର୍ମିଳାଙ୍କ କାନ୍ଦ' – ନିଛକ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ସ୍ପଷ୍ଟ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ। କର୍ମମୟ ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ଜଞ୍ଜାଳ ମଧ୍ୟରେ ଛନ୍ଦି ହୋଇ ସ୍ୱାମୀଟିଏ ନିଜ ବ୍ୟସ୍ତବହୁଳ ଜୀବନରେ ବ୍ରତୀ ଥିବା ବେଳେ ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସ୍ତ୍ରୀଟିଏ ସ୍ୱାମୀ ନିକଟରୁ ଆଶା କରୁଥିବା ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, ଆଦର, ଭଲପାଇବା, ଯତ୍ନରୁ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ କିମ୍ବା ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ, ଉପଯୁକ୍ତ ମାତ୍ରାରେ ନପାଇ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଅଭିମାନଭରା ହୃଦୟରେ ଆଖିରୁ ଲୋତକ ଝରାଇଛି । କିନ୍ତୁ ପାଟି ଖୋଲି ଯୁକ୍ତି କରିବାର ପ୍ରୟାସରୁ ଦୂରେଇ ରହିଛି । ନିଜକୁ ନିଃସଙ୍ଗ, ଏକାକୀ, ଅସହାୟ ମନେକରି ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ଛୋଟ ବଡ଼ କଥାରେ ଛୋଟପିଲାଙ୍କ ଭଳି ଅବୁଝା ଲୁହ ଗଡ଼ାଇଛି । ଏ ପ୍ରକାର କ୍ରିୟାକଳାପରେ ଚିନ୍ତିତ ସ୍ୱାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରତିଟି କଥାକୁ, ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସକୁ, ଉତ୍ସାହକୁ ନିରେଖି ଅନୁଭବ କରିଛି ଏବଂ ଶେଷରେ ନିଜକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇଛି । ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ତ୍ରୀର ଆଖି ଲୁହରେ ଅଥୟ ହୋଇପଡୁଥିବା ସ୍ୱାମୀ ଜଣକ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଖୁସି ଦେବା ପାଇଁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି । ଆଉ ଶେଷରେ ସ୍ତ୍ରୀ ଓଠରେ ହସ ଦେଖି ସେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ – "ତେବେ ପ୍ରତିକ୍ରନ୍ଦନର ସମୟ ପରିମାପ କମ୍ ବେଶି ହେଉ ପଛକେ, ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟାୟଟି ନିଶ୍ଚୟ ସୁଖଦ ହେଉଛି ଓ ସୁବାସବାବୁ ନିଜକୁ ବଧାଇ ଦେଇଛନ୍ତି – ନା, ମୁଁ ଉର୍ମିଳାକୁ ଦୁଃଖ ଦେଇନାହିଁ ।"(ଉର୍ମିଳାଙ୍କ କାନ୍ଦ, ପୃ.-୧୧୯) ଏଣୁ ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ମନେ କରୁଥିବା ସ୍ୱାମୀ ଶେଷରେ ସ୍ତ୍ରୀର ଖୁସିରେ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଛି, ନିଜକୁ ବଧାଇ ଦେଇଛି ।

ଅପର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଉର୍ମିଳା କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଟି କ୍ରନ୍ଦନ ଶେଷରେ ମନେମନେ ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । କାରଣ ତାଙ୍କର କ୍ରନ୍ଦନ ଦେଖି ସୁବାସ ବାସ୍ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭଲପାଇବାକୁ ଅଜାଡ଼ି ଦିଅନ୍ତି, କ୍ରନ୍ଦନ ପାଇଁ ଚିନ୍ତିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆଉ ଉର୍ମିଳାଙ୍କର ଯତ୍ନ ନିଅନ୍ତି । ତେଣୁ ଉର୍ମିଳା ନିଜ ଲୁହକୁ ମାଧ୍ୟମ କରି ସର୍ବଦା ସୁବାସବାବୁଙ୍କୁ ନିଜ ପ୍ରତି ତଥା ନିଜ ସଂସାର ପ୍ରତି ଆକର୍ଷିତ କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରନ୍ତି ଏବଂ ଶେଷରେ ଗଡ଼ ଜିତିଲା ପରି କୁହନ୍ତି – "ଯାହାହେଉ, କାନ୍ଦିଲି ବା ଅକାରଣ

କେତେ ସମୟ, ଏଇ ଲୁହ ବଳରେ ତ ବାନ୍ଧିପାରିଚି ମୋ ସ୍ୱାମୀଟିକୁ। କେତେଜଣ ଭଲା ପାରନ୍ତି ଏମିତି ?"(ପୃ.-୧୧୮) ଲୁହ ହିଁ ଉର୍ମିଳା ଏବଂ ସୁବାସବାବୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଯୋଗସୂତ୍ର ପାଲଟିଛି ।

ଉପସଂହାର :

ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ ଯେ, ଯଶୋଧାରା ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନଟି ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ଆଧାରିତ ଭାବବସ୍ତୁକୁ ନେଇ ଗଢ଼ା । କେତେବେଳେ ନାରୀଟି ନିଜ ସନ୍ତାନକୁ ନେଇ ଚିନ୍ତିତ, ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ନିଜ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତି ସଚେତନା । କେତେବେଳେ ନିଜ ଅସହାୟତା, ନିଃସଙ୍ଗତା ଓ ଏକାକୀତ୍ୱକୁ ପାଶୋରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟିତା, ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ଅନ୍ୟ ଯୁବତୀଠାରୁ ନିଜ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ ଦୂରେଇବା ନିମିତ୍ତ ପ୍ରୟାସରତା । ପ୍ରତିଟି ସମୟ, ପ୍ରତିଟି ପରିସ୍ଥିତିରେ ନାରୀ ମନର ଆବେଗ, ଅନ୍ତଃଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ, ଉତ୍ସାହ, ଯନ୍ତ୍ରଣା, ଭୟ, ଅସହାୟତା, ନିଃସଙ୍ଗତା, ଏକାକୀତ୍ୱବୋଧ, ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟଚେତନା, ପୂର୍ବ ସ୍ମୃତି, ସ୍ୱାମୀକୁ ନିଜ ଆଡ଼କୁ ଆକର୍ଷିତ କରିବାର ଅଭିପ୍ରାୟ, ନିଜ ସଂସାରକୁ ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ପ୍ରୟାସ ଆଦି ମୁଖ୍ୟ ରୂପେ ପ୍ରତିଫଳିତ । ମୋଟାମୋଟି ଭାବରେ କହିଲେ, ନାରୀ ଜୀବନର, ଅନ୍ତରର ସମସ୍ତ କଥା ଓ ଭାବନା 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନରେ ଖୋଲାଖୋଲି ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଯେଉଁଥିରୁ ନାରୀ ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱର ବହୁ ପାକ୍ଷିକ ରୂପଚିତ୍ରର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଥାଏ । ଗାଳ୍ପିକା ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱବୋଧ, ଦ୍ୱିଧାଗ୍ରସ୍ତ ଅନୁଭବ ହିଁ 'ଜହ୍ନରାତି' ଗଳ୍ପ ସଂକଳନରେ ନିଃସଙ୍ଗତା ଓ ଏକାକୀତ୍ୱର ପ୍ରକୃତ ପରିଚୟ । ନାନା ବାଗରେ, ନାନା ଭାବରେ, ନାନା ରୂପରେ ଚିତ୍ରିତା ନିଃସଙ୍ଗ ନାରୀ ହିଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗଳ୍ପର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. କର, ବାଉରୀବନ୍ଧୁ - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ପ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ୨୦୧୫

୨. ଖୁଣ୍ଟିଆ, ଡ.ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ - ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରମୁଖ ଗଳ୍ପସ୍ରଷ୍ଟା, ନବଦିଗନ୍ତ, କଟକ, ୨୦୧୬

୩. ମହାରଣା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର - ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ଓଡ଼ିଶା ବୁକ୍‌ଷ୍ଟୋର୍, କଟକ, ୨୦୧୫

୪. ମିଶ୍ର, ଯଶୋଧାରା - ଜହ୍ନରାତି, ବ୍ଲାକ୍‌ଇଗଲ ବୁକ୍, ୨୦୧୯

୫. ସାମଲ, ବୈଷ୍ଣବଚରଣ - ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଉନ୍ମେଷ ଓ ଉତ୍ତରଣ, ପ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ୧୯୯୮

❖ ❖ ❖